

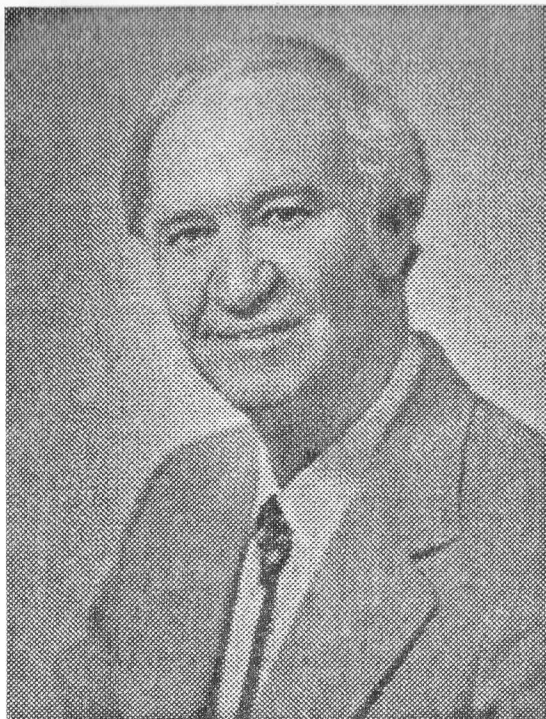
**Institut za pedagogiju i andragogiju - Filozofski fakultet,
Beograd**

***Andragoške
studije***

Vol. 5. Broj 1. Beograd, april 1998. Str. 1-108.

YU ISSN 0354-5415

UDK 37.013.83+374

In Memoriam

**Malkolm Noules
(Malcolm Knowles)
1913-1997**

U Fayetteville, Arkansas, 27. novembra 1997. umro je 84-godišnji Malkolm Noules (Malcolm Knowles) "veliki guru" američkog obrazovanja odraslih. I na nacionalnom i na međunarodnom nivou važio je za jednu od najuglednijih ličnosti mlade nauke o obrazovanju odraslih. "Dobro poznati osnivač obrazovanja odraslih kao zasebne discipline" (*"Widely acknowledged as a founder of adult education as a separated discipline"*) - tako ga je ocenio New York Times od 6. decembra 1997. Centralna teza njegovog životnog dela je da odrasli uče drugačije od dece i omladine. Stoga mu pedagogija nije izgledala kao adekvatna nauka (kod upotrebe tog pojma on je pre mislio na lošu praksu školskog poučavanja a manje na nauku o obrazovanju), pa je razvio sopstveni koncept obrazovanja koji polazi od životnih situacija u kojima odrasli uče: učenje koje se oslanja na postojeće iskustvo, učenje koje odrasli sami biraju i koje služi životu.

Interesantno je podsetiti kako se Noules upoznao sa pojmom andragogija, ranije samo sporadično korišćenim na nemačkom govornom području (Rosenstock, Hanselmann, Poeggeler) jer upravo to pokazuje značaj međunarodne naučne razmene kao i to kako zahvaljujući slučaju može da dođe do odlučujuće stručne i naučne preorijentacije. U njegovoj autobiografiji pod naslovom Moj uvod u andragogiju (*My introduction to Andragogy*) objašnjava: "A Yugoslavian adult educator, Dusan Savicevic, participated in a summer session I was conducted at Boston University. At the end he came up to me with his sparkling and said, 'Malcolm, you are preaching and practicing andragogy'. I replied, What a gogy? Because I had never heard the term before" ("Na letnjoj sesiji Bostonskog univerziteta kojom sam rukovodio učestvo-

vao je jugoslovenski andragog, Dušan Savićević. Po završetku prišao mi je sav ozaren i rekao: 'Malkolm, Vi propovedate i praktikujete andragogiju'. Odgovorio sam, Kakvu gogiju? Jer ja za taj termin nikada ranije nisam čuo", a zatim procenjuje: "It made great sens to me to have a term that would enable us to discusses the growing body of knowledge about adult lerners". ("Za mene je od velike važnosti bilo postojanje termina koji će nam omogućiti da razmatramo naraslo znanje o odraslim učenicima.")

"He pioneered the idea in this country, and put it into a coherent form, that adults learn differently from children or 18-year-olds who enter college" ("On je u našoj zemlji bio pionir ideje da se odrasli učenici razlikuju od dece ili osamnaestogodišnjaka koji pohađaju koledž, koju je oblikovao u koherentnoj formi) - ocenjuje prof. Džon Henšek (John Henscheke), predsednik američke asocijacije za obrazovanje odraslih i kontinuirano obrazovanje. "Andragogy, Not Pedagogy" ("Andragogija, a ne pedagogija") glasio je 1968. - dakle pre 30 godina - provocirajući naslov jednog članka u časopisu kojim je on, nakon američke diskusije, postavio osnov sopstvenoj samosvesti i identitetu u nauci i praksi obrazovanja odraslih. Niz njegovih knjiga služi kao standardna i obavezna literatura za studije obrazovanja odraslih u mnogim zemljama engleskog govornog područja, na primer: *Self-directed learning: A Guide for Learners and Teachers* (1975), *The Adult Learner: A Neglected Species* (1973/84) ili *Andragogy in Action* (1984).

Malkolm Noules, rođen 1913. u Livingstone, Montana, stekao je 1934. na Harvard Koledžu diplomu iz istorije; posle dodatnog obrazovanja želeo je diplomatsku službu, ali je zbog nedostatka odgovarajućeg mesta preuzeo aktivnost u YMCA, gde ga je neko, kao što opisuje u svojoj toploj autobiografiji *The Making of An Adult Educator* (1989), na njegovo veliko iznenađenje nazvao "adult educator". Malkolm Noules je upoznao Eduards Lindemana (Eduards Lindeman), Siril O. Houla (Cyril O. Houle) i Karl Rodžersa (Carl Rogers), studirao obrazovanje odraslih uz rad da bi 1949. magistrirao (M.A) na Univerzitetu u Čikagu i 1951. postao izvršni direktor udruženja za obrazovanje odraslih. Doktorirao je (Ph.D) u 47. godini. Bio je profesor za obrazovanje odraslih na Bostonskom univerzitetu, a zatim na univerzitetu Severne Karoline sve do penzionisanja 1979. Ali i dalje je ostao aktivan kao pisac, savetnik, predavač: "Life begins at retirement" ("Život započinje penzionisanjem") - naslov je jednog poglavlja u njegovoj autobiografiji. "Clearly, I have been busier since I retired than I ever was... I have met... people all over the country and the world, and I have learned more from them than they have from me... I can't imagine a better, reacher life" ("Razumljivo, postao sam zauzetiji nego ikada ranije od kada sam se penzionisao... Sretao sam se sa... ljudima širom zemlje i sveta i naučio mnogo više od njih, nego oni od mene... Ne mogu da zamislim bolji, bogatiji život" str. 23). Malkolm Noules je, kao što se vidi iz

njegove biografije, učio celog života, što je možda najvažnija pretpostavka za to da čovek može istinski da iskusi specifičnost učenja odraslih i da ih naučno obradi. Njegova radoznalost i budnost impresioniraju kada piše o novim iskustvima, kao što su ona sa "Contract Learning", uspesima i neuspesima učenja u korišćenju kompjutera, ili o "Learning Communities". Svojim interesovanjem za kolege iz inostranstva, svojim ljubaznim ophođenjem sa podmlatkom predao je dalje ono što je lično iskusio i otvorio mnoga vrata za oblast koja je rasla zajedno sa njim - obrazovanje odraslih. Njegova naučna i praktična kompetentnost obezbedili su mu naklonost i poštovanje kao čoveku, praktičaru i naučniku. Ostavio je za sobom literarno delo "reflecting the warmth, passion, commitment, and down-to-earth sensibility for which this giant in the field of adult education is known" (odražavajući toplinu, strast, preispitivanje i osećaj za realnost zbog čega je i poznat kao gorostas na području obrazovanja odraslih) - tako pišu njegovi izdavači. Zahvaljujući jasnom jeziku i živim primerima knjige i članci ovog "mister Andragogy" su pristupačni i čitaocima koji ne vladaju perfektno engleskim. Američko obrazovanje odraslih je izgubilo jednog od svojih osnivača. Obrazovanju odraslih izvan Amerike darovao je "Andragogijom" jedan "unifying concept" ("jedinstven koncept") i njen sopstveni identitet. Za ovu struku to ga čini nezaboravnim.

Jost Reischmann

Sa nemačkog i engleskog prevela Katarina Popović

Deutscher Originaltext
Jost Reischmann

Malcolm Knowles †

Am 27. November 1997 verstarb 84-jährig Malcolm S. Knowles, der „große alte Mann“ der amerikanischen Erwachsenenbildung, in Fayetteville, Arkansas. Er gilt national und international als eine der angesehensten Führungspersönlichkeiten der jungen Wissenschaft von der Erwachsenenbildung.

„Widely acknowledged as a founder of adult education as a separate discipline“ - so wertete ihn die New York Times vom 6. Dezember 1997. Zentrale Aussage seines Lebenswerkes ist, daß Erwachsene anders lernen als Kinder und Jugendliche. Pädagogik schien ihm deshalb nicht die angemessene Bezugswissenschaft zu sein (wobei er bei dieser Bezeichnung wohl eher an schlechte Beschulungs- und Belehrungspraxis dachte, weniger an die Wissenschaft von der Bildung), sondern er entwickelte ein eigenes Bildungskonzept, das von den Lebenssituationen, in denen Erwachsene lernen, ausgeht: Lernen, das an vorhandene Erfahrungen anschließt, vom Erwachsenen selbstgewollt ist und der bedeutungsvollen Lebensbewältigung dient. Dieses Konzept nannte er ab Ende der 60-er Jahre „Andragogy“, in Anlehnung an den jugoslawischen Weiterbildungswissenschaftler Dusan Savicevic, der den Begriff aus der deutschen Diskussion der Weimarer Zeit übernommen hatte. „He pioneered the idea in this country, and put it into a coherent form, that adults learn differently from children or 18-year-olds who enter college“ bewertet Prof. John Henschke, Präsident der American Association of Adult and Continuing Education, der in den 70er Jahren seine Dissertation über Malcolm Knowles geschrieben hat. „Androgogy, Not Pedagogy“ war 1968 - vor 30 Jahren - der provozierende Titel eines Zeitschriftenaufsatzes, mit dem er weit über die US-amerikanische Diskussion hinaus ein eigenes Selbstbewußtsein und eine einigende Identität in Wissenschaft und Praxis der Erwachsenenbildung grundgelegt hat. Eine Reihe seiner Bücher gelten als Standard- und Pflichtlektüre im Studium der Erwachsenenbildung in vielen englischsprachigen Ländern, so beispielsweise „Self-Directed

Learning: A Guide for Learners and Teachers“ (1975), „The Adult Learner: A Neglected Species“ (1973/84) oder „Andragogy in Action“ (!984).

Malcolm Knowles, 1913 in Livingstone, Mont. geboren, erwarb 1934 seinen B. A. am Harvard College in Geschichte, wollte nach einer Zusatzausbildung in den diplomatischen Dienst, übernahm dann mangels Stellenangebot eine Tätigkeit beim YMCA, wo ihn, wie er in seiner warmherzigen Autobiographie „The Making of An Adult Educator“ (1989) beschreibt, zu seiner Überraschung jemand als „adult educator“ bezeichnet. Vieles in dieser Autobiographie wird auch dem heutigen Erwachsenenbildner bekannt erscheinen, zum Beispiel in den „Eight Episodes That Changed My Life“: Zufälle, Gelegenheiten, Beobachtungen, die einen nicht loslassen - und erst im Rückblick erkennt man den Weg, der über scheinbar zusammenhanglose Stationen zur Erwachsenenbildung geführt hat. Malcolm Knowles begegnet Eduard Lindeman, Cyril O. Houle und Carl Rogers und studiert berufsbegleitend Erwachsenenbildung. 1949 schließt er seinen M. A. an der University of Chicago ab und wird 1951 Executive Director der Adult Education Association; 47 Jahre alt promoviert er 1960. Er wird Professor für Erwachsenenbildung an der Boston University, später, bis zu seiner Emeritierung 1979, an der North Carolina State University. Doch er bleibt weiterhin aktiv als Autor, Berater, Vortragender: „Life begins at retirement“ überschreibt er ein Kapitel in seiner Autobiographie (S. 23f): „Clearly, I have been busier since I retired than I ever was ... I have met ... people all over the country and the world, and I have learned more from them than they have from me ... I can't imagine a better, richer life“.

Malcolm Knowles war, wie seine Biographie erkennen läßt, sein Leben lang Lernender - vielleicht wichtigste Voraussetzung dafür, glaubhaft die Spezifika des Lernens Erwachsener zu erfahren und wissenschaftlich zu bearbeiten. Seine Neugier und Wachheit beeindruckten, wenn er über neue Erfahrungen wie etwa mit „Contract

Learning“, (Miß-)Erfolge am Computer oder „Learning Communities“ berichtete. Mit seinem sehr persönlichen Interesse an ausländischen Kollegen, seinem liebevollen Eingehen auf Junge und New-comer gab er das weiter, was er selbst erfahren hatte und öffnete viele Türen für das mit ihm gewachsene Feld der Adult Education.

Seine gleichermaßen wissenschaftliche als auch praktische und persönliche Kompetenz haben ihm als Mensch, Praktiker und Wissenschaftler Respekt und Zuneigung verschafft. Er hinterläßt ein literarisches Werk „reflecting the warmth, passion, commitment, and down-to-earth sensibility for which this giant in the field of adult education is known“ - so schreiben seine Herausgeber. Durch seine klare Sprache und seine exemplarischen Beispiele sind die Bücher und Artikel von „Mister Andragogy“ auch für den nicht perfekt englischsprachigen Leser zugänglich.

Die amerikanische Erwachsenenbildung hat einen ihrer Gründerväter verloren. Er schenkte der Erwachsenenbildung weit über die USA hinaus mit „Andragogik“ ein „unifying concept“ und eine eigene Identität. Dies macht ihn für das Fach unvergeßlich.